

ИСТОРИЈА

**Испитни каталог
за државну матуру у
школској години 2026/2027.**

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ИСПИТНИ КАТАЛОГ ЗА **ДРЖАВНУ МАТУРУ** У ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ 2026/2027.
ИСТОРИЈА

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

САДРЖАЈ

УВОД	5
1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	6
2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	7
2.1. РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА	10
3. СТРУКТУРА ИСПИТА	22
4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА	23
4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА	23
4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА	23
4.3. ПРИБОР	23
5. ОПИС БОДОВАЊА	24
6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА	25
6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА	25
6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (ХРОНОЛОГИЈЕ)	26
6.3. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (УЗ ПОЛАЗНИ САДРЖАЈ)	28
6.4. ПРИМЕР ЗАДАТКА ПРОДУЖЕНОГ ОДГОВОРА	30
7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ	38

УВОД

Историја је изборни предмет државне матуре.

Испитни каталог за државну матуру из Историје основни је документ испита у којем су наведени и објашњени циљеви, подручја испитивања, критерији те начини испитивања и бодовања испита у школској години 2026/2027. Усклађен је с одобреним курикулумом за Историју за основне школе и гимназије у Републици Хрватској¹.

Садржи седам поглавља:

1. Подручја испитивања
2. Образовни исходи
3. Структура испита
4. Технички опис испита
5. Опис бодовања
6. Примери задатака
7. Припрема за испит.

У првом и другом поглављу наведено је шта се испитује у испиту. У првome поглављу наведена су подручја испитивања, а у другоме кључна знања и вештине које кандидат² треба усвојити.

У трећем, четвртом и петом поглављу описани су начин испитивања, структура и облик испита, врсте задатака те начин решавања и вредновања задатака и испитних целина.

У шестом поглављу наведени су примери задатака с детаљним објашњењем, а у седмом поглављу објашњено је на који се начин треба припремити за испит.

¹ НН, бр. 27/19., 557 (20. 3. 2019.), Одлука о доношењу курикулума за наставни предмет Историја за гимназије у Републици Хрватској

² Термин „кандидат” у испитноме каталогу подразумева родну разлику те се односи и на кандидаткиње и на кандидате.

1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА

Циљ је испита државне матуре из Историје утврдити разину усвојености знања (чињеница и генерализација) те разину развијености когнитивних способности дефинисаних кроз исходе учења током образовања кандидата. Тај се циљ очитује:

- у сагледавању прошлости уз кориштење вештинама и техничким концептима времена и простора, узрока и последица, континуитета и промена, рада с историјским изворима, историјске перспективе те упоређивања и сучељавања
- у аргументованом расправљању уз прихваћање различитих утемељених стајалишта
- у разумевању раздобља и друштва укључујући важне догађаје, појединце, процесе, појаве као и важна обележја историјских раздобља и друштава која су предмет проучавања уз примену прикладне терминологије.

Испитом државне матуре из Историје испитују се садржаји из опште и националне историје од праисторије до савременог доба. Ти су садржаји подељени у четири подручја испитивања:

1. *Праисторија и стари век*
2. *Средњи и рани нови век*
3. *Раздобље од почетка 18. века до краја 1918. године*
4. *Раздобље након 1918. године.*

2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ

У овоме су поглављу за свако подручје испитивања наведени образовни исходи односно конкретни описи онога шта кандидат мора знати и разумети да би остварио жељени резултат у испиту државне матуре из Историје.

У табели 1. наведени су образовни исходи подручја испитивања *Праисторија и стари век*.

Табела 1. Образовни исходи подручја Праисторија и стари век

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*
1.1. Праисторија и стари век	Кандидат анализира друштвене промене и односе између друштвених скупова у праисторији и старом веку. (POV SŠ A.1.1.)
	Кандидат анализира улогу и важност привредних активности у праисторији и старом веку. (POV SŠ B.1.1.)
	Кандидат анализира важност ширења проналазака и технологије у праисторији и старом веку. (POV SŠ C.1.1.)
	Кандидат истражује процес стварања и ширења државе на Старом истоку и у Европи. (POV SŠ D.1.1.)
	Кандидат анализира утицај државнога уређења на права и статус појединца у старом веку. (POV SŠ D.1.2.)
	Кандидат анализира различите идеје, уметност и предмете за свакодневну употребу у праисторији и у старом веку. (POV SŠ E.1.1.)
	Кандидат истражује појаву и развој писма те обележја религија у старом веку. (POV SŠ E.1.2.)

У табели 2. наведени су образовни исходи подручја испитивања *Средњи и рани нови век*.

Табела 2. Образовни исходи подручја Средњи и рани нови век

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*
2.1. Средњи и рани нови век	Кандидат анализира друштвене промене и односе између друштвених скупова у средњем и раном новом веку. (POV SŠ A.2.1.)
	Кандидат анализира привредну динамику средњег и раног новог века. (POV SŠ B.2.1.)
	Кандидат анализира утицаје развоја науке и технологије на друштвени и привредни развој током средњег и раног новог века. (POV SŠ C.2.1.)
	Кандидат анализира државно-политички развој у средњем и раном новом веку у свету, Европи и у хрватским земљама. (POV SŠ D.2.1.)
	Кандидат упоређује различите идеје, уметничке стилове и достигнућа средњег и раног новог века. (POV SŠ E.2.1.)
	Кандидат анализира сукобе и прожимања религија у друштвима и културама средњег и раног новог века. (POV SŠ E.2.2.)

У табели 3. наведени су образовни исходи подручја испитивања *Раздобље од почетка 18. века до краја 1918. године*.

Табела 3. Образовни исходи подручја Раздобље од почетка 18. века до краја 1918. године

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*
3.1. Раздобље од почетка 18. века до краја 1918. године	Кандидат процењује друштвене промене и сеобе у свету и Хрватској од 18. века до почетка 20. века. (POV SŠ A.3.1.)
	Кандидат просуђује различитост и динамику економских промена у свету и хрватским земљама од 18. до почетка 20. века. (POV SŠ B.3.1.)
	Кандидат просуђује повезаност индустријских револуција, науке и образовања с развојем нација и национализама. (POV SŠ C.3.1.)
	Кандидат тумачи узроке и последице националних покрета, идеологија и ратова у свету и у хрватским земљама до почетка 20. века. (POV SŠ D.3.1.)
	Кандидат класификује моделе и различите концепте националних интеграција у свету и на простору хрватских земаља. (POV SŠ D.3.2.)
	Кандидат вреднује културно стваралаштво, филозофске правце и уметничке стилове у свету, Европи и Хрватској од 18. века до почетка 20. века. (POV SŠ E.3.1.)

У табели 4. наведени су образовни исходи подручја испитивања *Раздобље након 1918. године*.

Табела 4. Образовни исходи подручја Раздобље након 1918. године

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*
4.1. Раздобље након 1918. године	Кандидат просуђује односе различитих друштвених скупова те динамику друштвених промена у Хрватској, Европи и свету у првој половини 20. века. (POV SŠ A.4.1.)
	Кандидат преиспитује различите облике и етапе привредног развоја 20. и 21. века у Хрватској, Европи и свету. (POV SŠ B.4.1.)
	Кандидат вреднује развој технологије и проналаске који су променили живот човека у 20. и 21. веку. (POV SŠ C.4.1.)
	Кандидат преиспитује процес развоја држава и њихово политичко уређење у свету и Европи након двају светских ратова. (POV SŠ D.4.1.)
	Кандидат просуђује настанак и нестанак двеју југославенских држава као и стварање самосталне и демократске Хрватске. (POV SŠ D.4.2.)
	Кандидат просуђује људско стваралаштво у 20. и 21. веку. (POV SŠ E.4.1.)

2.1. РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

У табели 5. наведени су и разрађени образовни исходи подручја испитивања *Праисторија и стари век*.

Табела 5. Разрада образовних исхода подручја Праисторија и стари век

ПОДРУЧЈЕ 1. ПРАИСТОРИЈА И СТАРИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА**	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА***
Кандидат анализира друштвене промене и односе између друштвених скупина у праисторији и старом веку. (POV SŠ A.1.1.) Кандидат анализира улогу и важност привредних активности у праисторији и старом веку. (POV SŠ B.1.1.) Кандидат анализира важност ширења проналазка и технологије у праисторији и старом веку. (POV SŠ C.1.1.) Кандидат истражује процес стварања и ширења државе на Старом истоку и у Европи. (POV SŠ D.1.1.) Кандидат анализира утицај државнога уређења на права и статус појединца у старом веку. (POV SŠ D.1.2.) Кандидат анализира различите идеје, уметност и предмете за свакодневну употребу у праисторији и у старом веку. (POV SŠ E.1.1.) Кандидат истражује појаву и развој писма те обележја религија у старом веку. (POV SŠ E.1.2.)	VP – Кандидат препознаје/ одређује/ категоризује временске и просторне одреднице	VP праисторијског раздобља и старог века у свету, Европи и Хрватској користећи се различитим врстама временских и просторних организатора попут карте или ленти времена.
	UP – Кандидат препознаје/ одређује/ категоризује/ објашњава узроке и последице	UP друштвених промена те настанка друштвених скупина и односа међу њима.
		UP Привредних активности те ширења проналазка и технологије.
		UP процеса стварања и ширења држава и утицаја државнога уређења на права и статус појединца.
		UP појаве и развоја писма.
		UP веровања и култова у праисторији те настанка и обележја религија у старом веку.
	KP – Кандидат препознаје/ одређује/ објашњава/ категоризује континуитет и промене	KP друштвених скупина у праисторији и старом веку.
		KP привредних активности и развоја технологије.
		KP стварања држава.
		KP развоја писма.
		KP религијскога живота у старом веку.

ПОДРУЧЈЕ 1. ПРАИСТОРИЈА И СТАРИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА**	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА***
	RPI – Кандидат се користи подацима из извора којима препознаје/ одређује/објашњава историјске догађаје, појаве и процесе	RPI • развоја друштва и привреде.
		RPI • развоја технологије.
		RPI • стварања и ширења држава и утицаја државнога уређења на права и статус појединца.
		RPI • развоја писма.
		RPI • веровања и култова у праисторији настанка и обележја религија у старом веку.
	PP – Кандидат препознаје/ одређује/објашњава различите перспективе	PP • друштвених појава, процеса и привредног развоја.
		PP • ширења проналазака и технологије.
		PP • процеса стварања и ширења држава и утицаја државнога уређења на права и статус појединца.
		PP • веровања и култова у праисторији те настанка и обележја религија у старом веку.
		PP • појаве и развоја писма.
		PP • идеја у уметности и предмета за свакодневну употребу.

ПОДРУЧЈЕ 1. ПРАИСТОРИЈА И СТАРИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ*	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА**	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА***
	US – Кандидат упоређује и сучељава различите интерпретације	US • друштвених појава, процеса и привредног развоја.
		US • ширења проналазака и технологије.
		US • стварања и ширења држава и утицаја државног уређења на права и статус појединца.
		US • појаве и развоја писма.
		US • веровања и култова у праисторији те настанка и обележја религија у старом веку.
		US • идеја у уметности и предмета за свакодневну употребу.

* шифра исхода одређује домену прописану курикулумом

** Значење скраћенице концепата према курикулуму може се пронаћи испод табеле 5.

*** Конкретни попис тематских садржаја у сваком подручју испитивања кандидати могу пронаћи у Курикулуму за Историју.

Скраћенице техничких концепата према курикулуму:

VP (Време и простор)

UP (Узроци и последице)

KP (Континуитет и промена)

RPI (Рад с историјским изворима)

PP (Историјска перспектива)

US (Упоредба и сучељавање)

Објашњење сваког од наведених техничких концепата кандидати могу пронаћи у курикулуму.

У табели 6. наведени су и разрађени образовни исходи подручја испитивања *Средњи и рани нови век*.

Табела 6. Разрада образовних исхода подручја *Средњи и рани нови век*

ПОДРУЧЈЕ 2. СРЕДЊИ И РАНИ НОВИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
Кандидат анализира друштвене промене и односе између друштвених скупова у средњем и раном новом веку. (POV SŠ A.2.1.) Кандидат анализира привредну динамику средњег и раног новог века. (POV SŠ B.2.1.) Кандидат анализира утицаје развоја науке и технологије на друштвени и привредни развој током средњег и раног новог века. (POV SŠ C.2.1.) Кандидат анализира државно-политички развој у средњем и раном новом веку у свету, Европи и у хрватским земљама. (POV SŠ D.2.1.) Кандидат упоређује различите идеје, уметничке стилове и достигнућа средњег и раног новог века. (POV SŠ E.2.1.) Кандидат анализира сукобе и прожимања религија у друштвима и културама средњег и раног новог века. (POV SŠ E.2.2.)	VP – Кандидат препознаје/ одређује/ категорише временске и просторне одреднице	VP • средњег и раног новог века у свету, Европи и Хрватској користећи се различитим врстама временских и просторних организатора попут карти и ленти времена.
	UP – Кандидат препознаје/ одређује/ објашњава/ категорише узроке и последице	UP • друштвених промена, привредног развоја и економског приближавања Европе ваневропским цивилизацијама.
		UP • развоја науке и технологије на друштвени и привредни развој.
		UP • обликовања државних организација и државног развоја хрватских земаља.
		UP • појаве уметничких стилова и културних достигнућа.
		UP • утицаја религије на духовни живот и културни развој.
		UP • сукоба и прожимања религија у друштвима и културама средњег и раног новог века.
	KP – Кандидат препознаје/ одређује/ објашњава/ категорише континуитет и промене	KP • економске динамике средњег и раног новог века.
		KP • друштвеног и привредног развоја преко науке и технологије.
		KP • обликовања државних организација и државног развоја хрватских земаља.

ПОДРУЧЈЕ 2. СРЕДЊИ И РАНИ НОВИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	КР – Кандидат препознаје/ одређује/објашњава/ категорише континуитет и промене	КР • уметничких стилова и културних достигнућа.
		КР • духовнога живота и културнога развоја преко религије.
	RPI – Кандидат анализира/ употребљава податке из извора којима препознаје/одређује/ објашњава историјске појаве, процесе и догађаје	RPI • унутар друштвених односа, структура и промена, привредног развоја и економског приближавања Европе ваневропским цивилизацијама.
		RPI • у развоју науке и технологије који утичу на друштвени и привредни развој.
		RPI • на примеру обликовања државних организација и државнога развоја хрватских земаља.
		RPI • из уметности и културе.
		RPI • из религије који утичу на духовни живот и културни развој на темељу примарних и секундарних историјских извора.
	РР – Кандидат препознаје/ одређује/објашњава различите перспективе	РР • друштвених промена, привредног развоја и економског приближавања Европе ваневропским цивилизацијама.
		РР • развоја науке и технологије.
		РР • обликовања државних организација и државнога развоја хрватских земаља.
		РР • појаве уметничких стилова и културних достигнућа.

ПОДРУЧЈЕ 2. СРЕДЊИ И РАНИ НОВИ ВЕК		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	PP – Кандидат препознаје/ одређује/објашњава различите перспективе	PP • утицаја религије на духовни живот и културни развој.
		PP • сукоба и прожимања религија у друштвима и културама средњег и раног новог века.
	US – Кандидат упоређује и сучељава различите интерпретације	US • друштвених промена, привредног развоја и економског приближавања Европе ваневропским цивилизацијама.
		US • развоја науке и технологије.
		US • обликовања државних организација и државног развоја хрватских земаља.
		US • појаве уметничких стилова и културних достигнућа.
		US • утицаја религије на духовни живот и културни развој.
		US • сукоба и прожимања религија у друштвима и културама средњег и раног новог века.

У табели 7. наведени су и разрађени образовни исходи подручја испитивања *Од почетка 18. века до краја 1918. године*.

Табела 7. Разрада образовних исхода подручја Од почетка 18. века до краја 1918. године

ПОДРУЧЈЕ 3. ОД ПОЧЕТКА 18. ВЕКА ДО КРАЈА 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
Кандидат процењује друштвене промене и сеобе у свету и Хрватској од 18. века до почетка 20. века. (POV SŠ A.3.1.) Кандидат просуђује различитост и динамику економских промена у свету и хрватским земљама од 18. до почетка 20. века. (POV SŠ B.3.1.) Кандидат просуђује повезаност индустријских револуција, науке и образовања с развојем нација и национализма. (POV SŠ C.3.1.) Кандидат тумачи узроке и последице националних покрета, идеологија и ратова у свету као и у хрватским земљама до почетка 20. века. (POV SŠ D.3.1.) Кандидат класификује моделе и различите концепте националних интеграција у свету и на простору хрватских земаља. (POV SŠ D.3.2.) Кандидат вреднује културно стваралаштво, филозофске правце и уметничке стилове у свету, Европи и Хрватској од 18. века до почетка 20. века. (POV SŠ E.3.1.)	VP – Кандидат препознаје/ одређује/ категорише временске и просторне одреднице	VP друштвених, привредних, политичких, научних, културних и технолошких промена од 18. века до краја 1918. године у свету, Европи и Хрватској користећи се различитим врстама временских и просторних организатора попут карти и ленте времена.
		UP друштвених и привредних промена те сеоба.
	UP – Кандидат препознаје/ одређује/ објашњава/ категорише узроке и последице	UP развоја науке и технологије.
		UP ратова, револуционарних и националних покрета те идеологија.
		UP развоја културе, филозофије и уметности од 18. века до краја 1918. године у свету, Европи и Хрватској.
		KP друштвених и привредних односа те сеоба.
	KP – Кандидат препознаје/ одређује/ објашњава/ категоризује развој и промене	KP науке и технологије.
		KP ратова, револуционарних и националних покрета те идеологија.
		KP културе, филозофије и уметности од 18. века до краја 1918. године у свету, Европи и Хрватској.

ПОДРУЧЈЕ 3. ОД ПОЧЕТКА 18. ВЕКА ДО КРАЈА 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	RPI – Кандидат обликује одговор који укључује податке из извора којима препознаје/одређује/објашњава	RPI • друштвене и привредне промене те сеобе.
		RPI • развој науке и технологије.
		RPI • ратове, револуционарне и националне покрете те идеологије.
		RPI • развој културе, филозофије и уметности на темељу примарних и секундарних историјских извора.
	PP – Кандидат препознаје/одређује/објашњава различите перспективе	PP • друштвених и привредних промена те сеоба.
		PP • развоја науке и технологије.
		PP • ратова, револуционарних и националних покрета те идеологија.
		PP • развоја културе, филозофије и уметности од 18. века до краја 1918. године у свету, Европи и Хрватској.
	US – Кандидат препознаје/одређује/анализира различите интерпретације	US • друштвених и привредних промена те сеоба.
		US • развоја науке и технологије.
		US • ратова, револуционарних и националних покрета те идеологија.
		US • развоја културе, филозофије и уметности од 18. века до краја 1918. године у свету, Европи и Хрватској.

У табели 8. наведени су и разрађени образовни исходи подручја испитивања *Раздобље након 1918. године*.

Табела 8. Разрада образовних исхода подручја Раздобље након 1918. године

ПОДРУЧЈЕ 4. РАЗДОБЉЕ НАКОН 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
Кандидат просуђује односе различитих друштвених скупова те динамику друштвених промена у Хрватској, Европи и свету у првој половини 20. века. (POV SŠ A.4.1.) Кандидат преиспитује различите облике и етапе привредног развоја 20. и 21. века у Хрватској, Европи и свету. (POV SŠ B.4.1.) Кандидат вреднује развој технологије и проналаске који су променили живот човека у 20. и 21. веку. (POV SŠ C.4.1.) Кандидат преиспитује процес развоја држава и њихово политичко уређење у свету и Европи након двају светских ратова. (POV SŠ D.4.1.) Кандидат просуђује настанак и нестанак двеју југославенских држава као и стварање самосталне и демократске Хрватске. (POV SŠ D.4.2.) Кандидат просуђује људско стваралаштво у 20. и 21. веку (POV SŠ E.4.1.)	VP – Кандидат препознаје/ одређује/ категорише временске и просторне одреднице	VP друштвенога, политичкога и привредног развоја европских држава и међународних односа након 1918. године те политички и државно правни положај Хрватске од краја Првога светског рата до уласка у Европску унију користећи се различитим врстама временских и просторних организатора попут карти и ленти времена.

ПОДРУЧЈЕ 4. РАЗДОБЉЕ НАКОН 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	UP – Кандидат препознаје/ одређује/анализира/ категорише узроке и последице	UP • развоја демократских система и појаве тоталитарних режима.
		UP • војних сукоба и масовних страдања у 20. веку.
		UP • економских активности, развоја економија и нових технологија.
		UP • односа политике и уметности након 1918. године.
		UP • развој спорта у 20. и 21. веку.
		UP • развој Хрватске, Европе и света у 21. веку.
	КР – Кандидат препознаје/ одређује/објашњава/ категоризује континуитет и промене	КР • развоја демократских система те домета, ритма и трајања тоталитарних режима.
		КР • војних сукоба и масовних страдања у 20. веку.
		КР • економских активности, развоја економија и нових технологија.
		КР • односа политике и уметности након 1918. године.
		КР • развој спорта у 20. и 21. веку.
		КР • развој Хрватске, Европе и света у 21. веку.

ПОДРУЧЈЕ 4. РАЗДОБЉЕ НАКОН 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	RPI – Кандидат обликује одговор који укључује податке из извора којима препознаје/одређује/објашњава	RPI • развој демократских система те домет, ритам и трајање тоталитарних режима.
		RPI • војне сукобе и масовна страдања у 20. веку.
		RPI • економске активности, развој економија и нових технологија.
		RPI • однос политике и уметности након 1918. године на темељу примарних и секундарних историјских извора.
		RPI • развој спорта у 20. и 21. веку.
		RPI • развој Хрватске, Европе и света у 21. веку.
	PP – Кандидат препознаје/одређује/анализира различите перспективе	PP • развоја демократских система и појаве тоталитарних режима.
		PP • војних сукоба и масовних страдања у 20. веку.
		PP • економских активности, развоја економија и нових технологија.
		PP • односа политике и уметности након 1918. године.
		PP • развој спорта у 20. и 21. веку.
		PP • развој Хрватске, Европе и света у 21. веку.

ПОДРУЧЈЕ 4. РАЗДОБЉЕ НАКОН 1918. ГОДИНЕ		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА	РАЗРАДА САДРЖАЈА ЗА ИЗРАДУ ПИТАЊА
	US – Кандидат препознаје/ одређује/успоређује/ сучељава/анализира различите интерпретације	US • развоја демократских система и појаве тоталитарних режима.
		US • војних сукоба и масовних страдања у 20. веку.
		US • економских активности, развоја економија и нових технологија.
		US • односа политике и уметности након 1918. године.
		US • развој спорта у 20. и 21. веку.
		US • развој Хрватске, Европе и света у 21. веку.

3. СТРУКТУРА ИСПИТА

Испит државне матуре из Историје садржи **47** задатака.

Од кандидата се очекује познавање темељне историјске терминологије, догађаја, појава и процеса те разумевање узрочно-последичних веза (разликовање и класификовање узрока и последица историјских догађаја, редоследа историјских догађаја, појава и процеса, историјских промена и континуитета, историјских извора кроз анализу илустративних и текстуалних материјала при интерпретацији историјских карти и хронолошких и статистичких табела) те способност хронолошкога размишљања.

Структура испита за школску годину 2026/2027. приказана је у табели 9.

Табела 9. Структура испита из Историје

ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	БРОЈ ЗАДАКА ПО ПОДРУЧЈУ ИСПИТИВАЊА	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (ХРОНОЛОГИЈА)	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА УЗ ПОЛАЗНИ САДРЖАЈ*	ЗАДАТАК ПРОДУЖЕНОГ ОДГОВОРА
Праисторија и стари век	9	6	1	2	0
Средњи и рани нови век	11	7	2	2	0
Од почетка 18. века до краја 1918.	13	8	3	2	0
Раздобље након 1918.	14	9	2	2	1
УКУПНО	47	30	8	8	1

* У свакоме задатку два су питања везана за заједнички полазни материјал (историјска карта, историјски извор или сликовни прилог).

4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА

Технички опис испита подразумева трајање испита, изглед и начин решавања испита те прибор за решавање испита.

4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА

Испит државне матуре из Историје траје **135 минута** без паузе.

Временик спровођења испита објављен је на мрежној страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА

Кандидат добија сигурносну кесицу у којој се налазе сви испитни материјали. Садржај листова за концепт **неће** се бодовати.

Важно је пажљиво прочитати текст општих упутстава и текст упутства за решавање задатака и означавање тачних одговора.

У задацима затвореног типа (задаци вишеструког избора) кандидат мора означити тачне одговоре знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат означи више од једнога одговора, задатак ће се бодовати с 0 (нула) бодова без обзира на то шта је међу означенима и тачан одговор.

У задацима отвореног типа (задатак продуженог одговора) кандидат мора одговорити на предвиђено место у испитној књижици према упутству које је заданао у задатку. Ако кандидат погрешно, треба да прецрта нетачан одговор, стави га у заграду, напише тачан одговор и стави параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме) поред тачног одговора.

При решавању задатака отвореног типа кандидати могу употребљавати лист за концепт, али на крају морају своје одговоре читко уписати на предвиђено место у испитној књижици.

4.3. ПРИБОР

Током писања испита допуштено је употребљавати искључиво хемијску оловку којом се пише плавом или црном бојом.

5. ОПИС БОДОВАЊА

Кандидат у испиту може остварити 66 бодова.

Сваки тачно означен одговор у задацима вишеструког избора и у задацима вишеструког избора (хронологије) доноси један бод.

Сваки тачно означен одговор у задацима вишеструког избора (уз полазни садржај) доноси један бод. Успешним решавањем тих задатака кандидат може остварити два бода.

Задатак продуженог одговора доноси максимално 6 бодова за задатак 47.1, тј. по три бода за задатке 47.2. и 47.3.

Успешним решавањем задатка продуженог одговора кандидат може остварити 12 бодова.

Лествица бодовања приказана је у табели 10.

Табела 10. Бодовање испита из Историје

ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (ХРОНОЛОГИЈА)	ЗАДАЦИ ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА УЗ ПОЛАЗНИ САДРЖАЈ	ЗАДАТАК ПРОДУЖЕНОГ ОДГОВОРА	УКУПНО
Праисторија и стари век	6	1	4	0	11
Средњи и рани нови век	7	2	4	0	13
Од почетка 18. века до краја 1918.	8	3	4	0	15
Раздобље након 1918.	9	2	4	12	27
УКУПНО	30 БОДОВА	8 БОДОВА	16 БОДОВА	12 БОДОВА	66 БОДОВА

6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА

У овоме поглављу наведени су примери задатака. Уз сваки пример задатка наведена су упутства за решавање задатка, тачан одговор, образовни исход који се тим задатком испитује те начин бодовања.

6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА

Задатак вишеструког избора састоји се од упутства (у којом је описан начин решавања задатка и која је заједничка за све задатке тога типа у низу), основе (у којој је постављен задатак) те четирију понуђених одговора од којих је један тачан.

Упутство за решавање задатка вишеструког избора гласи:

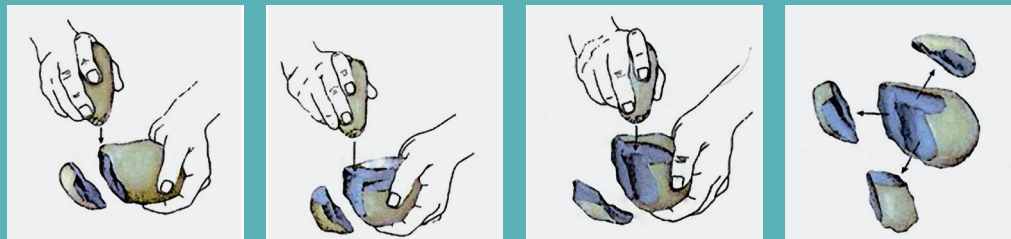
У следећему задатку од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачан одговор морате означити знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Пажљиво погледајте сликовне прилоге.

Шта је настајало као резултат поступка приказаног на сликовним прилозима?

- A. накит
- B. жрвањ
- C. сухозид
- D. ручни клин

ТАЧАН ОДГОВОР: D.

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: POV SŠ C.1.1. Кандидат анализира важност ширења проналаска и технологије у праисторији и старом веку.

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (ХРОНОЛОГИЈЕ)

Задатак вишеструког избора (хронологије) састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и која је заједничка за све задатке тога типа у низу) и основе (у којој је постављен задатак) те четирију понуђених одговора од којих је један тачан.

Упутство за решавање задатка вишеструког избора (хронологије) гласи:

У следећему задатку од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачан одговор морате означити знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

У којем су низу тачно хронолошки поредани догађаји приказани на насловницама новинама?

- A. 1 → 2 → 3 → 4
 B. 3 → 4 → 1 → 2
 C. 1 → 2 → 4 → 3
 D. 3 → 2 → 1 → 4

ТАЧАН ОДГОВОР: В.

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: POV SŠ D.4.2. Ученик просуђује настанак и нестанак двеју југославенских држава као и стварање самосталне и демократске Хрватске.

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

6.3. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА (УЗ ПОЛАЗНИ САДРЖАЈ)

Задатак вишеструког избора (уз полазни садржај) састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и која је заједничка за све задатке тога типа у низу) и основе (у којој је постављен задатак) те четирију понуђених одговора од којих је један тачан.

Упутство за решавање задатка вишеструког избора (уз полазни садржај) гласи:

У следећему задатку проучите историјски извор те одговорите на постављена питања.

Од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачан одговор морате означити знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Пажљиво прочитајте историјски извор и одговорите на постављена питања.

Године отеловљења господина нашег Исуса Христа хиљаду шездесет и шесте (...) док је краљ (...) владао у Хрватској (...) Ја Цицха, кћи Дујма и Векенеге, унука приора Мадија, а жена Андрије, сина Папова, пошто сам се након убиства мужа нашла у удовиштву, с двома кћерима, то јест Домнаном и Векенегом, почела сам размишљати како да не изгубим баштину овог пролазног живота и не лишим се будуће вјечности. И тако ми се корисном учинила одлука да са старијом кћери, то јест Домнаном, посветим живот Богу (...), а млађу Векенегу да поставим у брачни јарам (...).

1. Ко је био хрватски владар у време настанка историјског извора?

- A. Петар Крешимир IV
- B. Стјепан II
- C. Стјепан Држислав
- D. Томислав

2. Шта је Цицха, према историјском извору, направила за спас своје душе?

- A. Постала је редовница.
- B. Кренула је на ходочашће.
- C. Ступила је у „брачни јарам”.
- D. Сакупила је војску за крсташки рат.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ:

1. A.
2. A.

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: POV SŠ D.2.1. Кандидат анализира државно-политички развој у средњем и раном новом веку у свету, Европи и у хрватским земљама.

БОДОВАЊЕ: 2 бода – два тачна одговора

1 бод – један тачан одговор

0 бодова – оба нетачна одговора, одговор није означен или је означено више одговора

6.4. ПРИМЕР ЗАДАТКА ПРОДУЖЕНОГ ОДГОВОРА

Задатак продуженог одговора састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка) и основе (најчешће питања) у којој је задано шта кандидат треба одговорити.

Упутство за решавање задатка продуженог одговора гласи:

У следећему задатку пажљиво посматрајте историјски извор и одговорите на постављена питања на предвиђено место у испитној књижици.

Задатак:

Пажљиво погледајте сликовни прилог и одговорите на постављена питања.

Америчка карикатура из октобра 1962. године, аутор је Едмунд Валтман.
Превод текста са сликовног прилога: *Мене ово боли више него тебе!*

1. Објасните друштвено-историјске околности настанка сликовног прилога користећи се следећим појмовима:

- хладни рат (дефиниција)
- политичка и друштвена обележја и разлике земаља Западног и Источног блока
- Труманова доктрина
- револуција на Куби и Фидел Кастро
- узроци и ток Кубанске кризе
- последице Кубанске кризе.

2. Наведите коме је сликовни прилог у време настанка био првенствено намењен.

Објасните сврху и поруку приказаног сликовног прилога.

3. Наведите три примера/елемента из сликовног прилога који упућују на његову сврху.

НАПОМЕНА:

Питања у задатку продуженог одговора се формулишу у зависности од задатог историјског извора, стога су у основи задатка могуће различите формулације питања.

МОДЕЛ ТАЧНОГА ОДГОВОРА ЗА 1.:

Крајем Другог светског рата почела су размимоилажења у таборима дојучерашњих савезника окупљених око САД-а и СССР-а. Почела су се стварати два супротстављена блока земаља, чиме је започело историјски период названо хладни рат. Главна је карактеристика хладног рата била непрестана напетост између земаља западног и источног блока, борба за светску доминацију међу супротстављеним блоковима те међусобно неповерење. Хладни је рат тако означило стање међу супротстављеним државама у којем не постоји отворени ратни међусобни сукоб попут двају светских ратова, али постоји низ мањих локалних криза и ратова преко којих су сукобљене стране настојале стећи политичку, војну и друштвену предност пред другом страном. Хладни је рат такође и сукоб два различитих идеологија.

Свет је био подељен у два блока: Источни и Западни блок. У Источном блоку, под комунистичком влашћу, биле су државе под снажним утицајем СССР-а.

Нека обележја земаља Источног блока била су једностраначје, планска привреда државно власништво, мањак људских слобода и права, државни надзор над целокупним друштвом и успостава поретка према совјетском узору.

У Западном блоку налазиле су се капиталистичке земље окупљене око САД-а и његових савезника. Нека обележја земаља Западног блока била су вишестраначје, демократија, поштивање људских и грађанских права, приватно власништво и тржишна привреда.

Велике су силе (САД и СССР) настојале своју доминацију и жељу за безбедност показати и кроз утрку у наоружавању (гомилање нуклеарног оружја), али и кроз остала подручја као што су наука, свемирска истраживања, спорт, култура и слично.

Обе су стране убрзо покренуле организоване облике међусобног супротстављања. То се највише показало преко оснивања војних савеза (НАТО савез и Варшавски пакт), а већ је 1947. године дефинисана и антикомунистичка доктрина названа по америчком председнику Харију Труману. Према тој Трумановој доктрини, светски су народи присиљени бирати између двају начина живота. Једног карактеришу воља већине и демократска права, док се други темељи на репресији и вољи мањине. Стога је, према наведеној доктрини, обавеза и дужност САД-а пружити војну, техничку и финансијску помоћ свакој земљи коју угрожава комунизам.

Једна од држава које су обележиле раздобље хладног рата била је и Куба.

На Куби се током 50-их година 20. века водио грађански рат између снага легитимне власти и кубанске револуционарне комунистичке гериле. Комунистичке је герилце предводио Фидел Кастро који је намеравао срушити дотадашњу власт и успоставити једностраначки комунистички систем. Након неколико година борбе Кастрове су снаге победиле те је 1959. године на Куби извршена револуција, а земља је дошла под совјетски утицај. Такво је стање посебно забринуло САД који је био против тога да у својој близини има комунистичку државу те је ускоро избила Кубанска криза.

Амерички председник Џон Ф. Кенеди имао је план свргавања комунистичког режима на Куби, али је искрцавање у Заливу свиња 1961. године завршило америчким неуспе-

хом. Стога се кубански вођа Фидел Кастро обратио СССР-у за помоћ. Совјетски вођа Никита Хрушчов видео је тај позив као добру прилику за ширење совјетског утицаја те је с Кастром договорено постављање нуклеарног оружја на Куби. Због тог је потеза 1962. године дошло до најопаснијег тренутка током хладног рата. Америчка је јавност сазнала за совјетске планове. Председник Кенеди захтевао је уклањање совјетских лансирних рампи те је и прогласио поморску блокаду Кубе. Претња избијањем нуклеарног рата била је велика. Убрзо је ипак дошло до разговора и преговора између совјетске и америчке стране те доношења компромисног решења.

Непосредне последице Кубанске кризе биле су совјетско повлачење пројектила те амерички прекид блокаде Кубе уз обећање да неће рушити комунистички режим на Куби. Амерички се председник такође обавезао и уклонити америчке ракете из Турске.

Остале последице Кубанске кризе биле су: појачана сарадња међу велесилама те снажније уверење велесила да би могући нуклеарни сукоб био катастрофалан за цели свет. Свест о подједнакој војној моћи обе стране (равнотежа страха) и могућим последицама довела је до попуштања напетости и међусобних договора између супротстављених блокова. Таква се политика назива детант. Она ће довести до склапања низа споразума о ограничењима нуклеарних покуса и споразума о ограничавању наоружања.

БОДОВАЊЕ:

6 бодова

– свих шест тражених појмова је тачно објашњено

5 бодова

– пет тражених појмова је тачно објашњено

4 бода

– четири тражена појма су тачно објашњена

3 бода

– три тражена појма су тачно објашњена

2 бода

– два тражена појма су тачно објашњена

1 бод

– један тражени појам је тачно објашњен

0 бодова

– тражени појмови нису наведени ни објашњени

МОДЕЛ ТАЧНОГА ОДГОВОРА ЗА 2.:

Сликовни прилог био је првенствено намењен домаћој јавности, тј. становницима САД-а и јавности земаља Западног блока.

Сврха сликовног прилога била је:

приказати домаћој јавности да је Западни блок победио у Кубанској кризи.
показати да је политика Западног блока исправнија од политике Источног блока.
наругати се комунистичким вођама или комунистичкој идеологији.

Поруке сликовног прилога биле су:

Комунистички су вође несложни.
Куба је искориштена за совјетске интересе.
Комунистички вође спремни су окренути леђа једни другима у замену за моћ.
СССР и Никита Хрушчов прави су вође Источног блока.
Идеологија Источног блока неуспешнија је у односу на идеологију Западног блока.
Западни је блок доминантан у односу на Источни блок.
Сједињене Америчке Државе победиле су у Кубанској кризи.

БОДОВАЊЕ:

3 бода (наведена су сва три елемента: намена, сврха и порука)

- наведена је исправна намена – **1 бод** и
- наведена је сврха сликовног прилога – **1 бод** и
- наведена је порука сликовног прилога – **1 бод**

2 бода (наведена су два од три елемента: намена, сврха, порука)

- наведена је исправна намена – **1 бод** ИЛИ
- наведена је сврха сликовног прилога – **1 бод** ИЛИ
- наведена је порука сликовног прилога – **1 бод**

1 бод (наведен је један од три елемента: намена, сврха или порука)

- наведена је исправна намена – **1 бод** ИЛИ
- наведена је сврха сликовног прилога – **1 бод** ИЛИ
- наведена је порука сликовног прилога – **1 бод**

0 бодова

Тражени појмови нису наведени ни описани.

МОДЕЛ ТАЧНОГА ОДГОВОРА ЗА 3.:

Текст изнад слике.

Приказ совјетског вође Хрушчова.

Испружен претећи прст совјетског вође.

Приказ клешта која ваде ракете.

Приказ кубанског вође Кастра.

Приказ зуби у облику ракета.

Приказ звезде на Кастровој одјећи.

БОДОВАЊЕ:

3 бода (наведена су најмање три примера/елемента)

- Текст изнад слике.
- Приказ совјетског вође Хрушчова.
- Испружен претећи прст совјетског вође.
- Приказ клешта која ваде ракете.
- Приказ кубанског вође Кастра.
- Приказ зуби у облику ракета.
- Приказ звезде на Кастровој одјећи.

2 бода

- наведена су најмање два примера/елемента

1 бод

- наведен је најмање један пример/елемент

0 бодова

- Тражени појмови нису наведени.

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 4. Раздобље након 1918. године.

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: POV SŠ D.4.1. Кандидат преиспитује процес развоја држава и њихово политичко уређење у свету и Европи након два светска рата.

РАЗРАДА ОБРАЗОВНОГ ИСХОДА ПРЕМА КОНЦЕПТИМА: Кандидат обликује одговор који укључује податке из извора којима објашњава развој демократских система те домет, ритам и трајање тоталитарних режима.

Вредновање задатка продуженог одговора

У задатку продуженог одговора могуће је максимално остварити 12 бодова.

У задатку 47.1. је могуће остварити максимално 6 бодова, а у задацима 47.2. и 47.3. по 3 бода.

Стручна радна група ће за потребе вредновања испита државне матуре разрадити критеријуме бодовања сваке од тражених саставница.

7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ

Испитом државне матуре из Историје испитује се градиво које се редовитим учењем обради до краја четвртог разреда гимназије. Литература за припрему испита сви су уџбеници које је прописало и одобрило Министарство знаности, образовања и младих (www.mzom.gov.hr).

Садржај испитивања се може проверавати помоћу историјских извора, сликовних прилога или историјских географских карти које се налазе подједнако у прописаној литератури за припрему испита као и у литератури изван прописане.

Кандидатима се саветује:

- проучавање исхода према предметном курикулуму
- решавање спроведених испита.

Начин полагања испита државне матуре као и мере које се изричу у случају недо-звољеног понашања ученика су прописани Правилником о полагању државне матуре (Народне новине, 56/26).

